

Mødet den 2^{den} December.

Hr. Professor F. Schiern meddeelte følgende: »Bemærkninger angaaende de af Kong Sigurd Jordsalafarer paa Sophiekirken i Konstantinopel opsatte Dragefigurer«.

De Bemærkninger, som jeg her skal have den Ære at meddele Selskabet, bestaae væsenlig i en Sammenstilling af nogle af Belgiens og nogle af Nordens historiske Traditioner. Det forholdes sig nemlig hermed saaledes, at medens hine Belgiens historiske Traditioner hidtil ere blevne oversete af Nordens Lærde, ere omvendt de af vore nordiske Traditioner, der her skulle berøres, indtil denne Dag blevne aldeles ubekjendte for Forskerne i Belgien.

Jeg skal begynde med den belgiske Histories Traditioner, og jeg skal da først i nogle Øieblikke henlede Opmærksomheden til Byen Gent i Flandren.

Gent, der, ved Siden af Jernbanenættet, har en dobbelt Forbindelse med Havet, over Ostende og Terneuzen, og saaledes i Aaret 1858 saa sin Havn besøgt af 336 Skibe — deriblandt 14 danske —, hører endnu ved sin Handel, som ved sin Industri til Belgiens betydeligste Stæder; den sidste Folketælling angiver et Antal af omtrent 110,000 Indbyggere. Gaaer man imidlertid tilbage i Tiden, viser Gent sig forholdsviis langt større. Da den danske Konge, hvorm Selskabet i sit sidste Møde hørte et Foredrag, i sin Landflygtighed levede i Nederlandene, da hans Svoger, Keiser Carl V blev født i Gent, og hans Hustru, Dronning Isabella der blev begravet, da stod Gent saa høit, at Carl V med et bekjendt Ordspil kunde sige til sin

Modstander, Kong Frants I af Frankrige: »Je mettrai tout votre Paris dans mon gant (Gand)«. Kommer man tilbage til Middelalderen, vise sig Børgerne, eller som de kaldtes: »Herterne af Gent« endnu mægtigere; i Begyndelsen af det femtende Aarhundrede talte Vævernes Corporation alene 40,000 Medlemmer, ved Aaret 1400 paastaaer man endog, at Gent kunde stille 80,000 vaabendygtige Mænd i Marken, og som et blivende Vidnesbyrd om denne Byens Fortids Styrke har den endnu sit kæmpemæssige Frihedstaarn eller det saakaldte Beffroi.

Med Navnet *beffroi* betegnede man i Middelalderens belgiske og nordfranske Stæder det Taarn, hvori man satte Stormklokken, *campana banalis, de ban-cloche, la ban-cloche*, der skulde sammenkalde Communens Borgere til deres ofte stormfulde Comitier. Opreiselsen af en *beffroi* blev et Tegn paa, at den vedkommende Commune havde vundet politisk Selvstændighed, medens man omvendt til Exempel i en Forordning af Kong Philip VI, da denne i Aaret 1331 tilintetgjorde Laons Frihed, kan læse Ord som disse, »que les cloches, qui furent de la commune jadis de Laon, soient appliquées à notre profit, et défendons que la dite tour ne soit appelée *beffroi*«. Forhen vare disse Frihedstaarne talrige nok, men den sædvanlige Maade at opføre dem af Træ, og Utaalmodigheden ved at fuldende dem, var Aarsag til deres tidlige Fald. Genterne opreiste et varigere Monument, der stod i Forhold til deres Stads Betydning og Rigdom. Kommunen, der i Aaret 1178 var bleven constitueret af Grev Philip af Flandren, Elsazeren, lagde allerede i Aaret 1183 Grunden til et kolossalt Monument, der langt fra kunde angive dens Magt og overgive Erindringen derom usvækket til Efterkommerne. Snart indtraadte imidlertid de blodige Stridigheder mellem Greverne af Flandren og Kommunen, der havde til Følge, at Arbejderne til forskjellige Tider afbrødes, for dog senere igjen at fortsættes. Først i Aaret 1324 kunde man i Taarnet opsætte den berømte, af Jan van Rosebek i Aaret 1315 støbte Klokke Roeland, der fik Indskriften:

Roelandt, Roelandt, als ick kleppe, dan ist brandt,
 Als ick luyt, dann ist storm in Vlaenderlandt*),

og i Aaret 1380 blev man endelig ogsaa færdig med Bygningen af Taget. Man har endnu den i Aaret 1183 paa Pergament tegnede, originale Plan til Frihedstaarnets Bygning, og til denne Plan med de snevre, lange Vinduer i den ældste Spidsbuestiil svarer endnu lige indtil Karnisen, hvor Campanilen eller Klokke-taaret begynder, den hele Skikkelse, hvori vi endnu see disse af Aarhundreder mørknede Mure.

Paa Spidsen af dette Taarn seer man den Dragefigur hvoraf en Tegning gives paa den første af de medfølgende Tavler. Efter en Skrivelse til mig af 8de November 1859, fra den bekjendte belgiske Historieforsker, Baron Jules de Saint-Genois, Professor ved Universitetet i Gent, kan Størrelsen angives saaledes, at Dragen fra Hovedets gabende Svælg til Haleenden har en Længde af fem til sex Alen, og mellem Vingerne en Brede af halvanden Alen. Den er dannet af forgyldte Kobberplader, som ere naglede paa et Slags Skelet af Jern. Ryggen mellem Vingerne er aaben; man benytter sig undertiden heraf for ved festlige Leiligheder at lade Beegfakler flamme eller Faner vaie i den svimlende Høide af næsten 400 Fod.

Det er baade mange og faa Aar siden, at Kjæmpedragen befinder sig paa sit nuværende Sted. I Aaret 1839 blev det fundet nødvendigt at fornye den øverste Deel af Taarnet, det vil sige den hidtil kun af malet Træ bestaaende Campanile, og Dragen blev da ved denne Leilighed nedtaget. Udførelsen af Bygningsarbejdet blev overdraget Architekten L. Roelandt, den samme, der ogsaa har opført det nye Raadhuus i Gent, det nye Theater og den nye St. Annakirke paa Van Arteveldepladsen. I Aaret 1856 var

*) Denne store Klokke, der endnu spillede en saa vigtig Rolle ved Gents Opstand mod Keiser Carl den Femte, er dog ikke den samme, som Taarnets nærværende. »Den store Roeland» blev ødelagt i Aaret 1659. *Messager des sciences historiques de Belgique*. Année 1846. Gand p. 425.

han færdig med sit Værk. Gents Belfroi havde nu faaet en Spidse af Jern, støbt i gotisk Stil, og da man i det nævnte Aar feirede Jubelfesten i Anledning af Kong Leopolds femogtyveaarige Regering, forstaaer det sig af selv, at den gamle Drage ikke heller turde savnes. Endnu engang bødede man paa de oftere sammenflickede Levninger af Dragen, og i sin nye Forgyldning og under Befolkningens Jubel blev den atter opheiset, efter at man forinden til Fordeel for de Fattige havde ladet den beseer nærved. Byen Gents Archiver vise, at Dragen paa lignende Maade har været nedtaget og igjen er bleven opheiset i Aarene 1543 og 1445; i det sidstnævnte Aar betalte Byen saaledes Claes van der Meerch tolv livres for at forgyldte Dragen, Jan Borchman ti livres for Reparationer paa Dragen (*van den Draeckene te vermakene*), og Jan de Bysere og Claes Butsaert to og tredive livres for at tage den ned og igjen opsætte den*). I det foregaaende Aarhundrede kommer man endelig til det Tidspunkt, da Dragen første Gang fik Plads oven paa Gents Belfroi. To Aar efter at man var bleven færdig med Bygningen af Taget, var det, at Gent feirede sin store Seir over sin Medbeide Brügge; Brügge blev indtaget og plyndret af Genterne den 4de Mai 1382**). Da Flandrens store Ruwaert, Philip van Arlewde, derefter holdt sit Triumfindtog i det jublende Gent, heisedes nu her første Gang paa Toppen af Frihedstaarnet det Seiers-tegn, der senere af Folket blev betragtet som Gents Palladium. *Auratus Draco*, hedder det hos Sanderus, *capta a Balduino Constantinopoli Brugas delatus, illinc pro spolio Gaudavum venit.****)

*) *Messenger des sciences historiques de Belgique.* Année. 1839. Gand. p. 247.

**) *Recueil des chroniques de Flandre*, publié sous la direction de la commission royale d'histoire par I. P. de Smet. Bruxelles. 1837—41. 4°. I, 241, 340, 621.

**) *Antonii Sanderi Presbyteri Gandavum sive Gandavensium rerum libri sex.* Bruxellis. 1627. 4°. pag. 116. *Flandria illustrata.* Coloniae Agrippinæ (Amstelodami). 1641. fol. I, 97.

Til Brügge angives Dragen at være kommen som en Følge af det fjerde Korstog. Det er bekjendt nok, hvorledes der til den Hær af Korsfarere, som havde forsamlet sig i Venedig, for efter Pave Innocents III's Opmuntringer at prøve en ny Kamp for det hellige Land, ankom Sendebud fra den landflygtige græske Prinds Alexius Angelus, der anmodede om deres Understøttelse mod den Usurpator, som havde berøvet hans keiserlige Fader, Isaak II Angelus, Thronen og Synet; hvorledes Korsfarerne virkeligen ogsaa begyndte deres Tog i Orienten med at beleire Constantinopel, hvor man nu gjenindsatte den styrtede, blinde Keiser, der tog sin med Korsfarerne tilbagevendte Søn til Medkeiser; hvorledes begge disse Keisere dog snart, da Korsfarerne endnu stode i deres Leir ved Pera, afløses af en ny Usurpator, som, medens den gamle Keisers Død fremskyndedes af Kummer over det nye Omslag, lod den unge hemmelig kvæles i Fængslet; hvorledes det fornyede Brud med Grækerne atter medførte Constantinopels anden Beleiring; og hvorledes Korsfarerne derpaa endelig den 12te April 1204 stormede Constantinopel, for nu at sætte en af deres egen Midte, Grev Balduin IX af Flandren og Hennegau, paa Constantin den Stores Throne.

Keiserstaden blev da udplyndret. En af Seierherreerne, den drabelige Marschal af Champagne, Godfred (Geffroy) Ville-Hardoin siger selv i den fortræffelige, lige saa simple som tiltrækkende Krønike, hvori han har beskrevet Keiserstadens Indtagelse, at siden Verdens Skabelse er der aldrig blevet gjort saa meget Bytte i nogen Stad*). Med ham stemmer den af de Beleirede, der er bleven os Hovedkilden til Historien om Constantinopels Fald. Denne Græker, Patricieren Niketas Choniates, har i sin

*) Puis que li mons fu estorez, ne fut tant gaaigné en une ville. Ville-Hardoins Krønike i Recherches et matériaux pour servir à une histoire de la domination française aux XIIIe, XIVe et XVe siècles, dans les provinces démembrées de l'empire Grec. Par I. A. C. Buchon. Paris 1840. II, 97.

Historie opbevaret os den hele Bitterhed, hvormed han betragtede de »for Skjønhedsfølelse blottede Barbarer*)», hvis Raahed og Vindesyge nedreve saa mange af Fortidens Kunstværker for hensynsløst at læsse de sønderbrudte Stykker paa firspændte Vogne og bortføre dem til Indsmeltning. Skjøndt Niketas udtrykkelig bemærker, at det i denne Henseende ikke er hans Hensigt at berette Alt**), opregner og beskriver han dog et betydeligt Antal af Oltidens Statuer, der endnu stode paa Constantins Forum og paa Hippodromen, men ved denne Leilighed gik tilgrunde. Det nøgne, ynkkelige Skelet af den Pyramide, som Konstantin den Purpurbaarne lod opreise paa Hippodromen, men hvis Steenstøtte nu staaer der, af Korfarerne aldeles berøvet de Bronce-Relieffer, hvormed Keiseren havde bedækket den, afgiver endnu en talende Kommentar til Niketas's Klager, og ogsaa Nordboen bliver vel skikket til at forstaae hans Smerte, naar han, efter at have gaaet over Atmeidaen og skuet Oltidens nuværende Levninger, sammenholder sit Indtryk med det, som endnu i det tolvte Aarhundrede her lod Mængden af Hippodromens klassiske Statuer minde Gjæsterne fra Norden om Hedenolds Sagn om Aserne, om Volsunger og Gjukunger***). Niketas fremhæver ogsaa, at Korsfarerne ei engang skaanede Helligdommene. Han fortæller saaledes, hvorledes de endog aabnede den keiserlige Familiegravelse i Apostelkirken for at røve, hvad de af Guld-smykker, Perlekroner og kostbare Stene kunde finde i Keiserens Grave; da de efter saa mange mange Aars Forløb endnu fandt Keiser Iustinians Liig heelt bevaret, studsede de vel et Øie-

*) *Οἱ τοῦ καλοῦ ἀνέραστοι οὗτοι βάρβαροι.* Nicetæ Choniatae Historia. Ex recensione Immanuelis Bekkeri. Bonnæ. 1835. p. 859.

**) *Οὐδέ γὰρ συγγράψασθαι τὰ πάντα προύθειο.* Nicetæ Choniatae Historia. p. 866.

***) Ero þar skrifot margskonar forntíðindi, Æsir, Volsungar og Gjúkungar, er þat steipt af kopar og málmí með svá miklóm hagleik, at þat þickir allt kvíkt vera. Saga af Sigurði Jorsalafara, Eysteini og Ólafi. cap. 12, i Heimskringla.

blik, men fortsatte dog Plyndringen. I Særdeleshed dvæler dog Niketas ved Sophiekirkens Vanhelligelse. Korsfarerne nedreve Kirkens guldvirkede Forhæng, hvis Værdi var anslaaet til to tusinde Miner, fra den prægtige Prædikestol borttog de alt det Sølv, hvormed den var prydet, de berøvede Helgenernes Billeder deres Smykker af ædle Metaller, og tilintetgjorde det kostbare, for sin kunstfulde S sammensætning almindelig beundrede Alterbord. Muldyr og Heste bleve førte ind i den herlige Kirke, for at bortslæbe de røvede Skatte, og da de faldt paa det glatte Guly, bleve de ved Sværdstik tvungne til igjen at reise sig, saa at de ogsaa ved deres Blod besmittede det hellige Tempel.

En Deel af de røvede Skatte bragtes til Vestlandene. Andreas Dandolo, der var Doge i Venedig fra Aaret 1343 indtil sin Død i Aaret 1354, angiver i sin Krønike de Reliquier, der dengang fra Konstantinopel førtes til Venedig*), og Republikens Historiograf, Marino Sanuti, der levede i Overgangen fra det femtende til det sextende Aarhundrede, tillægger i sine Levnetsbeskrivelser af Venedigs Doger, at med Reliquierne kom ogsaa fra Konstantinopel til Venedig det forgyldte Fiirspand, der staaer over Indgangen til S. Marcokirken**), der efter Republikens Fald i Aaret 1797 af Franskmændene førtes til Paris, men efter den anden Indtagelse af Paris i Aaret 1815 atter vendte tilbage til dets nuværende Plads. Skjøndt man derpaa først længere hen i det 16de Aarhundrede hos Venetianeren Paulus Ramnusus træffer en ligefrem Antydning af, at dette Fiirspand er blevet borttaget fra Hippodromen,***) gjælder det dog nu allerede siden

*) Andreae Danduli Venetorum ducis Chronicon Venetum ap. Muratori, Scriptores Rerum Italicarum. VII, 331.

**) Marino Sanuti, Vite de duchi di Venezia, ap. Muratori, Scriptores Rerum Italicarum. XXII, 534. Tydskerne havde tidligere næret denne Mening om Hestenes Oprindelse, at de »von Frid. Barbarossa, umb des Eydes willen, auf der Kirchen einen Stul zu machen, gegeben sein worden«. Tagebuch Christian des Jüngern, Fürst zu Anhalt. Herausgegeben von G. Krause. Leipzig 1858. S. 158.

***) De bello Constantinopolitano et imperatoribus Comnenis per Gallos et Venetos restitutis Historia Pauli Ramnusi. Editio altera. Venetiis. 1634. fol. p. 129.

den Tid, da Petrus Gyllius optegnede sine Bemærkninger om Konstantinopels Topographie*), i den arkæologiske Verden som en Troessætning, at dette Fiirspand er eet og det samme som hiint forgyldte Fiirspand, der af Niketas og tre andre byzantinske Forfattere tidligere omtales som staaende oven paa Skranken af Hippodromen**), der ifølge de trede sidstnævnte under Theodosius den Yngre vare blevne bragte til Constantinopel fra Chios, og som nærmere beskrives af Niketas***). Heyne er, som det synes, den eneste, der i den Afhandling om den gamle Kunsts Levninger i Konstantinopel, som han i sin Tid oplæste i Videnskabernes Selskab i Göttingen, har yttret nogen Tvivl, om dog ikke Fiirspandet over Indgangen til St. Marcokirken i een Henseende maatte siges at afvige fra Ordene i Niketas's Skildring †). De andre Korsfarere bleve ikke heller i denne Henseende tilbage for Venetianerne ††), om de endog mere end disse fortjente Niketas's ovennævnte Karakteristik af at være »for Skjønhedsfølelse blottede Barbarer.« Saaledes skikkede navnlig

*) Exstabant in Hippodromo quum alii permulti equi lapidei et ærei, tum quattuor inaurati, mira arte elaborati, *quales* hodie exstant super vestibulum ædis Marcianæ Veneticæ. Petri Gyllii de topographia Constant. lib. II c. 13, i Imperium Orientale. Opera et studio Anselmi Bandurii. Parisiis. 1711. fol. I, 377.

**) Nicetæ Choniata Historia. p. 156. Anonymus de Antiquitatibus Constantinopolitanis, hos Banduri. I, 41. Incerti Auctoris Breves Enarrationes Chronographicæ, hos Banduri. I, 115. Georgii Codini Excerpta de antiquitatibus Constantinopolitanis. Ex recensione Immanuelis Bekkeri. Bonnæ. 1843. p. 53.

***) *Ἀνωθεν δ' ἵπποι χαλκίλατοι πεπήγασι πίσυρες χρυσῶ ἡλειμμένοι, τοὺς ἀνχίνας ἐπόγυροι, ἀντιβλέποντες ἀλλήλοις καὶ δρόμον χαμπτήρος πνέοντες.* Nicetæ Choniata Historia. p. 156.

†) *Nsi quod* Nicetas capite reclinati ferocientes et in cursum ruentes facit. Chr. Gottl. Heyne, Priscæ artis opera, quæ Constantinopoli exstitisse memorantur. Commentationes Societatis Regiæ Scientiarum Göttingensis. Vol. XI. Göttingæ. 1793. p. 36. Jvnfr. Michaud, Histoire des croisades. Paris 1817. III, 345.

††) Om de af tydske Korsfarere fra Konstantinopel hjembragte Klenodier hedder det i Pistorii Script. rer. Germ. ed. Struwe. I, 1097: Anno Domini MCCIV civitas Constantinopolitana capta est et spoliata a Christianis plurimis divitiis et rebus ac multis sanctorum reliquiis, ut apparet in Venetia et Halberstat. Jvnfr. Wilken, Gesch. der Kreuzzüge. V, 307-310.

den nye Keiser, Balduin af Flandren, der i et Brev til Innocents III selv skriver, at man af alle de Ting, der af Menneskene henregnes til Skatte, havde faaet en saa uvurdeerlig Overflødighed, at hele den latinske Verden tilsammen ikke syntes at besidde saa Meget, ikke blot til Innocents, men ogsaa til Kongen af Frankrig, Philip II August, til Tempelherrerne og til andre af Vesten Mægtige en stor Mængde af forskellige, saavel profane, som hellige Kostbarheder — deriblandt til Paven en Statue af Guld og en af Sølv.*) Og ligesom man har Forordninger af Balduin udstedte fra Konstantinopel for Flandrens Vedkommende**), saaledes glemte han heller ikke i sin nye Herlighed sine nærmeste Landsmænd. Baade fra ham og fra andre af de belgiske Korsfarere modtoges nu Kirker og Klostre i Valenciennes, Namur, Lüttich og mange andre af Belgiens gamle Stæder den Række af Reliquier fra Konstantinopel, som opregnes i d'Outremann's »Constantinopolis Belgica«, og med dem fulgte da den gyldne Drage fra Konstantinopel til Brügge, hvor Greven af Flandren Askeonsdagen i Aaret 1200 havde taget Korset i Donatianskirken, hvorfra saa mange kjække Mænd havde ledsaget ham, og som netop nu begyndte at blive et nordligt Venedig, Midtpunktet for Verdenshandlen norden for Alperne. Dragen kunde da saaledes senere i Flandren gjælde som et Tegn, der viste, hvor stor en Seir Flamingerne fordem havde vundet, eller — for her at anføre nogle Ord af et Brev til Hjemmet fra Aaret 1206 af Balduins Broder og Efterfølger som Keiser i Konstantinopel, Grev Henrik af Flandren — »quantum honorem quantamque

*) Balduini studium enituit in largitione tum sacræ, tum prophanæ suppellectilis, quam ad Europæ varios principes transmisit. Quo cunctis testatum faceret, quam alte esset evectus, quamque opulenta illa foret regio, qua jam potiri quidem aggressus esset, sed aggressus tantum: et cui perdomandæ suppetias a Christiana nobilitate imploraverat. Petri d'Outremanni Constantinopolis Belgica, sive de rebus gestis a Balduino et Henrico Imp. Constantinopolitanis libri quinque. Tornaci. 1643. 4°. 265.

**) Warnkönig, Flandrische Staats- und Rechtsgeschichte. Tübingen. 1835—42. I, 162.

gloriam terra Flandriæ et Hainoniæ totaque progenies nostra in æternum in captione Constantinopolitani imperii sit adepta*). « Paa nogen Undersøgelse af, fra hvilke af Konstantinopels Kirker de til Belgien kommende Reliquier stammede, og navnlig om hvorvidt det om dem kunde siges, hvad Dorotheus, den græske Metropolit af Monembasia, siger om Kunstværkerne i Marcuskirken i Venedig, nemlig at de overhoved hidrøre fra Plyndringen af Sophiekirken**), turde jeg iøvrigt her ikke indlade mig. Derimod maa her udtrykkelig fremhæves, at efter en af Belgiens gamle Traditioner stod den forgyldte Drage, der blev Flamingerne til Deel, netop oven paa Sophiekirken, hvorfra Balduin lod den nedtage, for dermed at belønne de af hans Landsmænd, der havde understøttet ham bedst ved Erobringen af Konstantinopel***).

At Kjæmpedragen kunde have en særdeles Interesse for mange af Seierherrerne, kan ikke forundre. Thi Korsfarerne vise sig ved Konstantinopels Indtagelse endnu til den Grad beherskede af germanske Minder, at de til Exempel, efter at have valgt Balduin af Flandren til Keiser, forinden han kronedes i Sophiekirken, kaarede ham derved, at de paa gammel germansk Maade satte ham paa et Skjold, hvorpaa han før de jublende Tilskuere løftes i Veiret af Markgrev Bonifacius af Montferrat, Dogen Henrik Dandulo, Grev Ludvig af Blois og Grev Hugo af Saint Pol. Og det er bekjendt, hvilken stor Rolle netop Dragen spillede i hele den germanske Verdens gamle Minder; den kristne Opfattelse af Dragen, hvorefter denne siden Johannes's Aabenbaring var en Personification af det onde Princip, kunde trods Kirkens

*) Keiser Henriks Brev fra Konstantinopel, i Recueil des Historiens des Gaules et de la France. XVIII, 527.

**) *Καὶ καθόλου, εἴτι ἔχει ὁ ἅγιος Μάρκος, εἶναι ὅλα τῆς ἁγίας Σοφίας. Βιβλίον ἱστορικόν, παρὰ τοῦ Ἱερωτάτου Μητροπολίτου Μονεμβασίας, Κυρίου Λωροθέου. Ἑνετίσων. 1574. 4^ο. p. 398.*

***) Schayes, Histoire de l'architecture en Belgique. Bruxelles. 1847. IV, 14. Steyart, Vollédige beschryving van Gent. Gent 1857. p. 117. Ferrier, Guide pittoresque en Belgique. Bruxelles. 1839. p. 140.

Indflydelse i Middelalderen aldrig aldeles fortrænge den foregaaende hedenske Opfattelse, hvorefter den skarpsynede Drage eller Lindorm, der i Oldtidens Sagn rugede over de kostbare Skatte, var et Symbol paa Aarvaagenhed. Derimod kunde det vel synes mere besynderligt, at Byzantinerne, naar de overhoved havde indladt sig paa at forfærdige en Drageskikkelse for et af deres kirkelige Monumenter, skulde have givet den en saadan Form; thi Frihedstaarnets Drage synes just ikke at svare meget til de almindelige Forestillinger om den byzantiske Kunst. Saint Géois har vistnok tidligere udtrykt sig saaledes med Hensyn til Dragens Form: »Sa forme est orientale; on peut s'en assurer, en voyant les espèces de corne dont sa tête est armée. On sait qu'en Orient le port de cornes est un signe de majesté; aussi la plupart des dieux de ces contrées sont représentés avec des cornes plus ou moins allongées*.)« Men en Landsmand af ham synes dog snarere at maatte gives Medhold, naar han fremsætter den Mening, at »cette grossière ébauche ne repond guère à l'état des arts dans le Bas Empire**.)« En tysk Forfatter, der nyligen har beskæftiget sig med Spørgsmaalet om den gentiske Drages Oprindelse, har derfor troet at maatte afgive sin Kjendelse derom med disse Ord: »Der Ursprung des fabelhaften Ungethüms ist noch immer in Dunkel gehüllt. Nur darüber sind die Gelehrten einig, daz es aus dem Orient stamme. Graf Balduin IX von Flandren soll es, nach der Eroberung Constantinpols 1204, von der Sophien Kirche haben abnehmen lassen o. s. v.***.«

Saa vidt den belgiske Histories Traditioner. Vi vende os nu til den nordiske Histories.

Det var i Efteraaret 1107, at den syttenaarige Kong Sigurd

*) *Messenger des sciences historiques de Belgique*. Année 1840. Gand. p. 78.

**) *Wauters, Les délices de la Belgique*. Bruxelles. 1844 p. 156.

***) *Morgenblatt für gebildete Leser*. Drei und funfzigster Jahrgang. Stuttgart und München. 1859. Nr. 40, S. 958.

Magnussøn forlod Norges Kyster, for at gjøre et Korstog til det hellige Land. Hans Flaade, hvis Bemanding angives til 10,000 Krigsmænd, talte 60 store Skibe. Dengang betegnedes Langskibet almindeligen som Dragen (*ðreki*) efter det mystiske Dyr, der allerede forekommer i den nordiske Fortids ældste Sagn og Æventyr, af hvilke Digtet om Beowulf saaledes skildrer, hvorledes »den nøgne, ondsksfulde Drage flyver om Natten, svøbt i Ild*); thi, som Jacob Grimm bemærker, »die Schlange kriecht oder winzelt sich auf dem Boden, stehn ihr Flügel zu gebot, so heiszt sie Drache**).« Hiint mystiske Dyr blev i de nordiske Farvande saa ofte fremstillet paa Stavnene af Krigsskibene, at Dragen her blev et almindeligt Navn for disse, paa den samme Maade, hvorpaa i Middelhavet Galeierne — og senere Galeaserne — oprindelig ere blevne opkaldede efter det Billede af en Kat, som disse Skibe førte foran sig***), og Bucentauren — der i Begyndelsen ikke blot var Navnet paa det berømte venetianske Skib, men paa en heel Art af særegne Galeier — efter det tilsvarende i Forstavnen anbragte Billede af en Centaur. Den samtidige Forfatter Vilhelm af Malmesbury, der under Sigurd Jorsalafarers Overvintring i England havde Leilighed til at blive bekendt med Forholdene paa den norske Flaade, siger udtrykkelig, at Kongen selv førte et Skib med forgyldte Dragefigurer, *navem aureis rostratam draconibus*†). En aldeles tilsvarende Udtryksmaade findes i Helgenhistorien om Erkebiskoppen af Canterbury, S. Elphegus, hvor det fortælles, hvorledes Martyrens Legeme modtoges

*) *Nacod nið-draca nihtes fleoged, fyre befangen.* The Anglo-Saxon Poems of Beowulf, the scöp or gleemans Tale. By Benjamin Thorpe. Oxford. 1845. p. 153.

**) Grimm, Deutsche Mythologie. Zweite Ausgabe. Göttingen. 1844. II, 652.

***) Det var i Overeensstemmelse med denne Oprindelse, at Galeiernes Navn — af det græsk *γαλέη*, en Kat —, i den vestlige Deel af Middelhavet saa ofte blev gjengivet ved *gatti*. Jal, Archéologie navale. Paris. 1840. I, 412.

†) *Wilhelmi monachi Malmesburiensis de gestis regum Anglorum libri V, i Henrici Savilii Rerum anglicarum scriptores post Bedam.* Londini. 1596. fol. 91.

paa Themsen af Knud den Store; Skibet, som Kongen selv styrede paa Floden, betegnes som *regia navis, aureis rostrata draconibus**). Dersom man ikke vil forstaae dette Fleertal saaledes, at Dragehovedet var anbragt foran, medens Skibet bagtil havde en Dragehale**) maa det antages, at Dragefigurer baade have været anbragte paa Forstavnen og Bagstavnen. Om disse Dragets Størrelse foreligger intet Vidnesbyrd; selv om de imidlertid vistnok maa antages for i denne Henseende at have staaet tilbage for de Gallionsfigurer, der paa vor gamle Flaades Orlogsskibe endnu i det forrige Aarhundrede havde en Længde af indtil ti Alen, skjønnes det dog klart nok af Beskrivelsen, at de i lang Afstand bemærkelige Dragehoveder maae have været meget anseelige.

Efter at have overvintret i England, derpaa i Aarene 1108 og 1109 kjæmpet mod Maurerne paa Kysterne af den pyrenæiske Halvø, og saa at have gjæstet de nederitalienske Normanner, af hvilke Hertug Roger af Apulien nu var gift med Enkedronningen af Danmark, Knud den Helliges tidligere Hustru, Adela af Flandren, landede Sigurd om Sommeren 1110 i Joppe. Kongen af Jerusalem, Balduin I kom ned til Kysten for at hilse paa ham, og i Forening drog de tilbage til den hellige Stad. Efter at have knælet og forrettet sin Andagt ved Herrens Grav i Jerusalem og i Overeenstemmelse med Pillegrimenes Skik badet sig i Jordanfloden, understøttede Sigurd Jordsalafarer samtidig med Kong Knud den Helliges Søn, Grev Carl den Danske af Flandren, der dengang ligeledes over Havet var kommen til Palastina, Kong Balduins fornyede Kamp mod de Vantro. Først da det haardnakkede Sidon havde overgivet sig den 19de December 1110, forlode Nordens Sønner Palastina. Kong Sigurd sei-

*) Vita et translatio S. Elphegi, hos Langebek, Scriptorum rerum Danicarum. II, 456.

**) *Var dreka-höfot a frammi, enn aptr krókr*, hedder det saaledes i Saga af Haralds harðráða cap. 61, i Heimskringla.

lede til Konstantinopel, hvor han blev prægtigen modtagen af Keiser Alexius Comnenus, der gav ham Bolig i det samme Pallads — Blachernæ med den skjøne Udsigt over Staden og Havnen —, hvor Danmarks Konge, Erik den Eiegode, paa sin Jorsalafart faa Aar tidligere havde boet. Da Kong Sigurd endelig forlod Konstantinopel, traadte de fleste af hans Mænd i Tjeneste hos Alexius Comnenus, hvem Kongen nu ogsaa overlod alle sine Skibe; selv steg han til Hest og reed hjemad mod Norden gennem Bulgariet, Ungarn og Tydskland. Efterat have overskredet Grændsen for Skandinavien, det vil sige efter at have passeret Eiderfloden, opholdt Sigurd sig nogen Tid i Hedeby i Sønderjylland hos den danske Kong Niels, der var bleven gift med hans Stifmoder, Magnus Barfods Enke, Margreta Fredkolla, og hvem han nu kunde fortælle saa Meget om hine fjerne Herligheder, mellem hvilke Broderen, Erik den Eiegode, havde tilbragt sine sidste Dage. Kong Niels fulgte selv Sigurd til Nørrejylland og gav ham det Skib, hvormed han derfra, efter halvfjerde Aars Fraværelse, nu vendte tilbage til sit Rige. Alle vare her enige i, at en berømmeligere Fart end hans ikke var udgaaet fra Norge.

Fortællingen, hvorefter Sigurd Jorsalafarer i Aaret 1111 overlod Keiser Alexius Comnenus sine Skibe, har et Sidestykke i Orkneyingasage, hvorefter Ragnvald Jarl og hans Ledsagere senere, da de forlode Konstantinopol i Aaret 1155, ligeledes der efterlode deres Skibe*). Derimod var det eiendommeligt for Sigurd Jorsalafarer, at han ved sin Afreise fra Konstantinopol ogsaa til Amindelse satte de forgyldte Dragefigurer, der havde prydet hans eget Krigsskib, »som en Trophæ« oven paa Sophiekirken**).

*) Orkneyninga Saga, sive Historia Orcadensium. Ed. Jonas Jonæus. Hafniæ. 1780. 4° p. 318.

**) *Pro trophæo*. Wilhelm. Malmesb. ap. Savile. p. 167. Jvnfr. Suhm, Historie af Danmark. V, 189. Keyser, Bidrag til Kong Sigurd Jorsalafarers Historie, i Samlinger til det norske Folk Sprog og Historie. I, 409. Munch, Det norske Folk Historie. II, 591.

Islændernes Beretninger gaae vel ud paa, at de forgyldte Dragehoveder, som vare paa Kongens Skib, bleve opsatte »paa Peterskirken*)«, men Peterskirken er her kun en Deel af Sophiekirken, nemlig den Deel af Kirken, der stødte op til Palladset Bukoleon, og af Byzantinerne ligefrem nævnes som staaende »indenfor« den store Kirke**). Den samtidige Wilhelm af Malmesbury siger os udtrykkelig, at Sigurd Jorsalafarer anbragte sine forgyldte Dragefigurer *fastigio Sanctæ Sophiæ*, netop som det senere hos Sanderus om den i Genf opheisede Drage hedder: *In fastigio turris eminent auratus Draco*.

Den anonyme, under Keiser Alexius Comnenus's Regjering levende, senere af Georg Codinus benyttede, og nu af Banduri udgivne græske Munk, der har skrevet om Konstantinopels Antiquiteter, opholder sig paa denne Tid udførligen ved at skildre Sophiekirken Udseende, uden dog at tilføie noget Vink om Kong Sigurds Dragefigurer. Men denne Taushed har, forudsat ellers at Skriftet ei er blevet affattet førend den norske Konges Ankomst til Konstantinopel, i al Fald ikke mere at betyde, end at hverken Erik den Eiegodes eller Sigurd Jorsalafarers Ophold overhoved blot med et eneste Ord fandtes værdige til Omtale af Keiser Alexius's egen Datter, Anna Comnena i hendes berømte Skildring af Faderens Historie. Derimod vide vi med Sikkerhed af vore egne Kilder, at Figurerne paa Fortidens Skibsstavne i Almindelighed vare indrettede saaledes, at de efter Behag kunde aftages eller paasættes. I Samtalen, hvormed Beretningen om Slaget ved Svolder indledes, hedder det, at »rød er nu Olaf Tryggveson, efterdi han ikke tør seile med opsatte Dragehoveder paa sin Snekke.«***) Om Kong Olaf den Hellige læses: »Kong

*) Saga af Sigurði Jórsalafara. Eysteini ok Ólafi. cap. 12, i Heimskringla. Saga Sigurðar konúngs Jórsalafara ok broedra hans, Eysteins ok Ólafs. cap. 15, i Fornmannasögur. VII, 98.

**) Κατέδη ἐν τῷ ναυῷ τοῦ ἁγίου Πέτρον, τῷ ὀντί ἔνδον τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Ducange, Constantinopolis Christiana. I. IV, p. 79.

***) Saga of Ólafi Tryggvasyni cap. 119, Heimskringla.

Olaf havde et Skib som hed Karlshoved (*Karlhaufi*), i hvis Forstavn et Kongehoved var udskaaret, og selv havde han skaaret det. *Dette Hoved blev derefter længe i Norge brugt paa de Skibe, som Kongerne styrede* *). Og dette var Begyndelsen af de hedenske Love paa Island, »at man ikke skulde have Skibe med Hoveder (*höfðuð skip*) i Havet, men at man, naar man havde det, *skulde aftage Hovedet, førend man saa Land*, og ikke seile mod Landet med gabende Hoveder eller aaben Tryne, for at ikke Landvætterne skulde skræmmes.«**) Hvad der imidlertid især taler til Fordeel for Beretningen er det afgjørende Vidnesbyrd, at, som det udtrykkelig hedder, hine Kong Sigurds forgyldte Dragefigurer ogsaa i den efterfølgende Tid vare at see i Konstantinopel***). Iøvrigt kunne vi nu ikke med Bestemthed angive, om de endnu vare paa deres Plads, da Konstantinopels Indtagelse fandt Sted i Aaret 1204, forsaavidt det nemlig netop fremgaaer af den Maade, hvorpaa Hippodromen omtales i Sigurd Jorsalafarers Sagn, at Fortællingens Kilder maae have havt deres Udspring førend Hippodromens Forstyrrelse af Korsfarerne. Paa den anden Side synes det dog ikke rimeligt, at hine fra Myklegaard hjemvendte Væringier eller Korsfarere, der ogsaa bleve Snorres Hjemmelmænd, skulde have været meget ældre end dette Tidspunkt. Beklageligt er i hele den her ommeldte Henseende den Taushed, som iagttages af hiin anonyme Forfatter, der har beskrevet de Danskes Korstog til det hellige Land i Aaret 1191 og 1192. Han omtaler, hvorledes nogle af dem lagde Tilbageveien over Konstantinopel, hvorledes de der bleve vel modtagne af den senere afsatte og blindede og først af Korsfarerne igjen indsatte Keiser Isaak II Angelus, som gjerne havde beholdt ogsaa dem i sin Tjeneste, og da de dog foretrak at tiltræde den samme Tilbage-

*) Saga of Ólafi hinom helga cap. 54, i Heimskringla.

**) Landnámabók. Viðbærtir II, i Íslendinga Sögur I, 334.

***) *Ero þar síðan til synis*. Saga af Sigurði Jorsalafara, Eysteini oc Ólafi, cap. 12, i Heimskringla.

reise over Land, som Sigurd Jorsalafarer havde valgt, lod dem til Grændsene skortere af nogle af sine nordiske Væringer, der her gave dem Afskedskysset. Det er af Beretningens egne Ord klart, at Forfatteren havde havt Meget at fortælle om Konstantinopel*), men han indskrænker sig dog til at berøre Reliquierne i Keiserstaden, og forbigaaer derimod alle dens profane Mærkværdigheder, fordi, som han siger, »humana curiositas plus vanitate, quam religione delectatur.«

Jeg har hermed fuldendt denne Sammenstilling af den nordiske Histories Traditioner, hvorefter Kong Sigurd Jorsalafarer opsatte sine forgyldte Dragefigurer paa Sophiekirken, med den belgiske Histories, hvorefter det ligeledes var oven paa Sophiekirken, at den forgyldte Drage stod, der nu kroner Toppen af Gents Beffroi. Jeg gaaer ikke videre end til denne Sammenstilling. Det lader sig tænke, at en dybere trængende Forskning kunde tillægge den større Vægt, men det er ogsaa muligt, at den kunde opløse den. Saa meget er vist, at medens det hedder om Kong Olaf den Hellige, at han selv udskjar Kongehovedet til sit Skib, fattes der ikke Vidnesbyrd, hvoraf det fremgaaer, at man i Norden ogsaa har brugt Figurer af Metal paa Skibene. Et klassisk Sted findes i denne Henseende i Lovtalen om Dronning Emma, der skildrer den store danske Flaade, som fulgte Kong Svend Tveskjæg paa hans sidste Tog til England, og derved anfører, hvorledes man skjelnede mellem Skibene ved de forskjellige Kobberstavne, der fremstillede forgyldte Drager eller andre lignende Figurer**). Det er et tilsvarende Vidnesbyrd, som Ro-

*) Hujus itaque opinatissimæ civitatis scrupulosa et superstitiosa prodigia scriptis prosequi duxi superfluum. — Copia siquidem suppetit plura referendi. Anonymus de perfectione Danorum in terram sanctam. cap. 25, 26, ap. Langebek, Scriptores rerum Danicarum. V, 361, 362.

***) Turritas adscendunt puppes, *æratris rostris* duces singulos videntibus discriminantes. Hinc enim erat cernere leones *auro fusiles* in puppibus, hinc autem volucres in summis malis venientes, austros suis signantes

bert Wace afgiver, idet han siger om det Skib, hvormed Wilhelm Erobreren seilede fra Normandiet paa Toget til England:

Sor li chief de la nef devant
(Le marinier apelent brant)
Ont de cuivre fet un enfant
Saëte et arc tendu portant*).

Paafaldende et det ogsaa, hvorledes den gentiske Drage ligner de Dragehoveder, som man finder gjengivne paa Fremstillinger af Nordens gamle Skibe**) eller af de normanniske Skibe, saaledes som vi især kjende disse af Bajeux's Tapeter***). I Overeenstemmelse med dem vilde Sigurds Skib, dog efter en forsætteligen her uforholdsviis formindsket Længde, maatte tænkes at have ført Dragen omtrent saaledes, som Tegningen paa den anden af de medfølgende Tavler fremviser.

Herr Pastor Warming i Øster-Alling, hvis i Aaret 1856 som Besvarelse af den for det Schouske Legat udsatte Priisopgave »om den jydskes Sprogarts grammatiske og dialectologiske Form og Forhold over hele Halvøen«, indleverede Arbeide blev belønnet med 300 Rd., indsendte allerede i Slutningen af 1858 et Andragende om en Understøttelse til Udgivelsen af dette Skrift. I denne Anledning yttrede Comitæen sig i følgende Skrivelse:

versibus. aut *dracones* varios minantes incendia de naribus. Encomium Emmæ Reginae I. I, ap. Langebek, *Scriptores Rerum Danicarum* I, 476.

*) Robert Wace, *Le Roman de Rou*. Publié pour la première fois par Frédéric Plucquet. Rouen 1827. II, 146.

**) Göransson, *Bautil*, det är: Alle Svea ok Götha rikens runstenar. Stockholm. 1750. fol. S. 313. Ogsaa paa de skandinaviske Hällristnigar ere. Skibenes sædvanlige Stavnprydelser Dyrehovede^r med udstrakt Tung og Vinger, efter hvad der berettes hos Holmberg, *Skandinaviens Hällristnigar*. Stockholm 1848. 4°. S. 68.

***) *The tapistry of Bayeux*. London, 1819—23. fol. pl. VIII og IX. *Les anciennes tapisseries historiées*. Paris 1838. fol. pl. XI og XIII.